

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 79 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnelova mv.
(krav om barneomsorgsattest)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	4.2.4	Departementets vurdering	14
			4.3	Barneombudet	16
			4.3.1	Gjeldende rett	16
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6	4.3.2	Arbeidsgruppens forslag	16
2.1	Behovet for lovendringer	6	4.3.3	Høringsinstansenes syn	16
2.2	Stortingets anmodningsvedtak	6	4.3.4	Departementets vurdering	16
2.3	Forslag fra interdepartemental arbeidsgruppe	7	4.4	Sakkyndige i saker etter barnevernsloven og i foreldretvister etter barneloven	17
2.4	Høringen	7	4.4.1	Gjeldende rett	17
			4.4.2	Arbeidsgruppens forslag	17
3	Gjeldende rett	10	4.4.3	Høringsinstansenes syn	17
3.1	Hjemler i politiregisterloven mv.	10	4.4.4	Departementets vurdering	18
3.2	Hjemler til å kreve politiattest på andre områder	10	4.5	Representant for barnet	20
3.2.1	Helse- og omsorgstjenesten	10	4.5.1	Gjeldende rett	20
3.2.2	Utdanningssektoren	11	4.5.2	Arbeidsgruppens forslag	20
3.2.3	Tros- og livssynssamfunn	11	4.5.3	Høringsinstansenes syn	20
3.2.4	Barne- og familieområdet	11	4.5.4	Departementets vurdering	20
3.2.5	Kultur, idrett og frivillig sektor	11	5	Ikraftsetting og overgangsbestemmelser	22
3.3	Personopplysningsloven	11	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	23
3.4	Grunnlovsværn og internasjonale konvensjoner	12	7	Merknader til de enkelte bestemmelsene	24
4	Nye hjemler for innhenting av barneomsorgsattest	13	7.1	Barneloven	24
4.1	Familievernet	13	7.2	Barneombudsloven	25
4.1.1	Gjeldende rett	13	7.3	Barnevernsloven	25
4.1.2	Arbeidsgruppens forslag	13	7.4	Ekteskapsloven	25
4.1.3	Høringsinstansenes syn	13	7.5	Familievernkontorloven	26
4.1.4	Departementets vurdering	13	Forslag til lov om endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest)	27	
4.2	Eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven	14			
4.2.1	Gjeldende rett	14			
4.2.2	Arbeidsgruppens forslag	14			
4.2.3	Høringsinstansenes syn	14			

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 79 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest)

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet 31. mars 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne- og familiedepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barneloven), lov 6. mars 1981 nr. 5 om barneombud (barneombudsloven), lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven), lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven) og lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer (familievernkontorloven).

Proposisjonen innebærer at det innføres krav om barneomsorgsattest for nye grupper for å forebygge vold og overgrep mot mindreårige. Barneomsorgsattest er en avgrenset politiattest som anvendes for personer som har ansvar for eller utfører oppgaver overfor mindreårige, jf. lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 39.

Forslaget går for det første ut på det innføres krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet og familievernkontorene som skal utføre oppgaver som forutsetter et ansvars- eller tillitsforhold overfor mindreårige. For det andre foreslås det å innføre krav om barneomsorgsattest for sakkyndige som oppnevnes av det offentlige i saker etter barnevernsloven og barneloven, samt representant for barnet som oppnevnes i saker etter barneloven. For det tredje foreslås det å innføre krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven. Det foreligger ikke hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for disse gruppene i dag.

Med denne lovproposisjonen anser departementet Stortingets anmodningsvedtak nr. 606, 25. april 2017, som fulgt opp.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Behovet for lovendringer

Barneomsorgsattesten er en avgrenset politiattest som angir om en person er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av bestemte straffebud, slik som seksuallovbrudd, grov narkotikakriminalitet og grove rans- og voldslovbrudd. Straffebudene er valgt ut fordi en anser det som særlig viktig at en person som utfører oppgaver overfor mindreårige ikke er dømt for overtredelser av disse. Formålet er å gi mindreårige beskyttelse mot overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse, samt å bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Innhenting av barneomsorgsattest er et forebyggende tiltak, og ikke tilstrekkelig i seg selv til å forhindre overgrep.

Reglene om barneomsorgsattest er utformet slik at hensyn til personvern, resosialisering og ressursbruk er ivaretatt så langt som mulig i lys av det overordnede hensynet om å beskytte mindreårige mot overgrep. Se mer om disse avveiningene i Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) *Om lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven)* punkt 12.5.

Hjemmelen for å kreve politiattest finnes i spesiallovgivningen som regulerer det konkrete saks- eller fagområdet der attesten skal brukes. Det finnes hjemler på mange områder til å innhente barneomsorgsattest, herunder i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven), barnevernsloven, lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. (helsepersonelloven), og lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven). I forskrift 20. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterforskriften) er det gitt enkelte hjemler for krav om politiattest på områder som ikke er lovregulert, for eksempel for frivillige organisasjoner og organisert treningsvirksomhet.

Kravene om barneomsorgsattest har blitt innført særskilt på hvert enkelt område over tid. Dette medfører at kravene ikke har blitt sett i sam-

menheng og vurdert samlet. Det var derfor behov for en helhetlig gjennomgang på tvers av sektorer for å tette eventuelle hull i regelverket og ytterligere forebygge vold og overgrep mot mindreårige.

I Prop. 12 S (2016–2017) *Opptrappingsplan mot vold og overgrep 2017–2021*, ble det foreslått å utrede hvordan krav til politiattest kan omfatte yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen.

2.2 Stortingets anmodningsvedtak

I forbindelse med Stortingets behandling av opptrappingsplanen mot vold og overgrep, fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak nr. 606, 25. april 2017:

«Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for å kreve politiattest for yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen.»

Høsten 2018 opprettet den gang Barne- og likestillingsdepartementet en interdepartemental arbeidsgruppe, som skulle gi sin faglige vurdering av behovet for regelverksendringer på tvers av sektorer. Arbeidsgruppen var ledet av representanter fra Barne- og likestillingsdepartementet, og bestod i tillegg av representanter fra Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Arbeidsgruppens mandat var å foreta en helhetlig gjennomgang av behovet for å innføre nye hjemler, eller endre eksisterende hjemler, til å kreve politiattest fra personer i ansettelsesforhold, verv eller lignende, som har kontakt med mindreårige. Det skulle ikke være avgjørende om personen mottar betaling for arbeidet. Det avgjørende var om vedkommende har et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige, som innebærer en risiko for at det kan skje et overgrep.

2.3 Forslag fra interdepartemental arbeidsgruppe

Den interdepartementale arbeidsgruppen foreslo å innføre krav om politiattest for ansatte i Barneombudet og ved familievernkontorene som skal utføre oppgaver som forutsetter et ansvars- eller tillitsforhold overfor mindreårige. Det ble også foreslått å innføre krav om politiattest for offentlig oppnevnte sakkyndige i saker etter barnevernsloven og i saker for domstolen etter barneloven, samt representant for barnet i foreldretvistsaker for domstolen etter barneloven. Videre ble det foreslått å innføre krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere etter barneloven og ekte-skapsloven. Arbeidsgruppen foreslo også enkelte andre endringer som ikke omfattes av denne lovproposisjonen.

2.4 Høringen

Rapporten fra den interdepartementale arbeidsgruppen ble sendt på høring 15. juli 2019.

Høringsfristen var 31. oktober 2019.

Rapporten ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Barneombudet
 Barnesakkyndig kommisjon
 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
 Datatilsynet
 Domstoladministrasjonen
 Det kriminalitetsforebyggende råd
 Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning
 Folkehelseinstituttet
 Fylkesmennene
 Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
 Helse Midt-Norge RHF
 Helse Nord RHF
 Helse Sør-Øst RHF
 Helse Vest RHF
 Helsedirektoratet
 Høgskolen i Bergen
 Høgskolen i Buskerud og Vestfold
 Høgskolen Diakonova
 Høgskolen i Finnmark
 Høgskolen i Narvik
 Høgskolen i Stord/Haugesund
 Høgskolen i Sør-Trøndelag
 Høgskolen i Telemark

Høgskolen i Volda
 Høgskolen i Østfold
 Høgskolen i Ålesund
 Kripos
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (Nokut)
 Norges arktiske universitet
 Norges Handelshøyskole
 Norges idrettshøgskole
 Norges institusjon for menneskerettigheter
 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
 Norsk senter for barneforskning
 Oslo universitetssykehus HF
 OsloMet – storbyuniversitetet
 Pasient- og brukerombudene
 Politidirektoratet
 Politihøgskolen
 Regjeringsadvokaten
 Riksadvokaten
 Sametinget
 Samisk høgskole – Sámi allaskuvla
 Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
 Sivilombudet
 Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
 Statens helsetilsyn
 Statens råd for likestilling av funksjonshemmede
 Statistisk sentralbyrå
 Sysselmannen på Svalbard
 Universitetet i Bergen
 Universitetet i Oslo
 Utdanningsforbundet
 Utlendingsdirektoratet
 Velferdsforskningsinstituttet NOVA
 Økokrim
 Vox – Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk

Fylkeskommunene

Longyearbyen lokalstyre

Akademikerne
 Amnesty International Norge
 Annai Poopathi tamilsk kultursenter
 Antirasistisk senter
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Arbeidernes Ungdomsfylking
 Association of Norwegian students abroad
 Blå Kors Norge
 Blå Kors Ung Norge
 De frie evangeliske forsamlinger Ung
 Den Norske Advokatforening
 Den Norske Dommerforening
 Den norske jordmorforening
 Den Norske legeförening

Den norske tannlegeforening	Metodistkirkens barne- og ungdomsforbund
Den Norske turistforening	Misjonsforbundet UNG
Det norske Diakonforbund	Motorførernes avholdsforbunds ungdomsforbund
Det norske misjonsselskaps barne- og ungdomsorganisasjon	Muslimsk studentsamfunn
DNTU Ung	Natur og ungdom
Elevorganisasjonen	NLA Høgskolen
Europeisk ungdom	Noregs ungdomslag
Fagforbundet	Norges Astma- og Allergiforbund
Foreldreutvalget for grunnopplæringen	Norges blindeforbund
Foreningen for hjertesyke barn	Norges Døveforbund
Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser	Norges Handikapforbund
Framfylkingen – LOs barne- og familieorganisasjon	Norges idrettsforbund
Frelsesarmeens barn og unge	Norges Juristforbund
Frelsesarmeens barne- og familievern	Norges KFUK-KFUM
Fremskrittspartiets Ungdom	Norges kristelige student- og skoleungdomslag
Frikirkens barn & unge	Norges kristelige studentforbund
Frilynt Norge	Norges Musikkorps Forbund
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon	Norges Røde Kors
Handelshøyskolen BI	Norges Røde Kors Ungdom
Hovedorganisasjonen Virke	Norges speiderforbund
Home-Start Familiekontakten Norge	Norges unge katolikker
Hyperion – Norsk forbund for fantastiske fritidsinteresser	Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening
Hørselshemmedes landsforbunds ungdom	Norsk barnevernsamband
Høyres Studenterforbund	Norsk Cøliakiforening
Håndverksstedet for barn og unge	Norsk dysmeliforening – Ungdomsforeningen
4H Norge	Norsk Epilepsiforbunds ungdom
Juridisk rådgivning for kvinner	Norsk Folkehjelp
Jussbuss – Juss-studentenes rettsinformasjon	Norsk Forbund for utviklingshemmede
Jussformidlingen i Bergen	Norsk forening for cystisk fibrose
Jusshjelpa i Nord-Norge	Norsk forening for stomi- og reservoaropererte
Juvente	Norsk fosterhjemforening
Kirkens bymisjon – Bergen	Norsk lektorlag
Kirkens bymisjon – Oslo	Norsk luthersk misjonssamband
Kommunesektorens organisasjon	Norsk monterssoriforbund
Kirkens Nødhjelp	Norsk pasientforening
Kristelig Folkepartis Ungdom	Norsk Psykologforening
Kristen idrettskontakt	Norsk Revmatikerforbund
Kristent arbeid blant blinde og svaksynte	Norsk skoleorkesterforbund
Kristne friskolers forbund	Norsk Studentorganisasjon
Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende	Norsk sykepleierforbund
Landsforeningen for barnevernsbarn	Norsk Tannpleierforening
Landsforeningen for nyrepasienter og transplanterte	Norsk Tjenestemannslag
Landsforeningen for oppsøkende sosialt ungdomsarbeid	Norsk Tourette forening
Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse	Norske fag- og friskolers landsforbund
Landsorganisasjonen i Norge	Norske Samers Riksforbund Ungdomsutvalg
LNU – Norges barne- og ungdomsorganisasjoner	Ny generasjon
Lovisenberg diakonale høgskole	Næringslivets Hovedorganisasjon
Lærernes Yrkesforbund i Delta	Organisasjonen for private barneverntiltak
	Oslo Røde Kors internasjonale senter
	Pinsevennernes barne- og ungdomsutvalg
	Politiets fellesforbund
	Press – Redd Barna Ungdom
	Private barnehagers landsforbund
	Psoriasis- og eksemforbundet Ung
	Redd Barna

Rettspolitisk forening
 Rød Ungdom
 Rådet for psykisk helse
 Senterungdommen
 Skeiv Ungdom
 Skolelederforbundet
 Skolenes Landsforbund
 SOS Rasisme
 Sosialistisk Ungdom
 Steinerskoleforbundet
 Stiftelsen Barnas rettigheter
 Stiftelsen Kirkens familievern
 Stiftelsen Kirkens ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep
 Stiftelsen menneskerettighetshuset
 Stiftelsen Psykiatrisk opplysning
 Stine Sofies Stiftelse
 Støttesenter mot Incest – Oslo
 Søndagsskolen Norge
 Ungdom mot vold
 Ungdomsgruppen i Kreftforeningen
 Unge funksjonshemmede
 Unge Høyres landsforbund
 Unge Venstre
 Ungt Entreprenørskap Norge
 UNICEF Norge
 Voksne for barn
 Youth for understanding
 Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Departementet mottok 62 høringsuttalelser. Følgende 52 høringsinstanser har merknader til forslagene:

Justisdepartementet

Barneombudet
 Barnesakkyndig kommisjon
 Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
 Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning
 Fylkesmannen i Nordland
 Finnmark politidistrikt
 Helsedirektoratet
 Innlandet politidistrikt
 Kripos
 Politidirektoratet
 Politiets utledningsenhet
 Nordland fylkeskommune
 Norges arktiske universitet
 Norges institusjon for menneskerettigheter
 Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
 Oslo politidistrikt
 Oslo Universitetssykehus
 Politihøgskolen

Statens sivilrettsforvaltning
 Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
 Sør-Vest politidistrikt
 Sør-Øst politidistrikt
 Utlendingsdirektoratet
 Bergen kommune

Aktivitetsklubben
 Badelandene
 Fagforbundet
 Fellesorganisasjonen
 Foreldreutvalget for barnehage
 Frivilligheten Norge
 Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
 Human Etisk Forbund
 4H Norge
 Kirkerådet
 Kristen idrettskontakt
 Kommunesektorens organisasjon
 Landsforbundet for utviklingshemmede
 Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner
 Norsk forbund for utviklingshemmede
 Norges Idrettsforbund
 Norges Røde kors
 Norges speiderforbund
 Redd Barna
 Rettspolitisk forening
 Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
 Skjærgårds LIVE
 Stiftelsen Kirkens Familievern
 Stine Sofies Stiftelse
 Søndagsskolen Norge
 Ungdom og Fritid
 Virke

Følgende høringsinstanser uttalte at de ikke har merknader:

Helse- og omsorgsdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Utenriksdepartementet

Datatilsynet
 Domstolsadministrasjonen
 Kompetanse Norge
 Riksadvokaten
 Statistisk sentralbyrå

Arbeidsgiverorganisasjonen Spekter
 Handelshøgskolen BI

3 Gjeldende rett

3.1 Hjemler i politiregisterloven mv.

Rammene for innhenting av politiattest, herunder hvilke formål som kan begrunne krav om politiattest, følger av politiregisterloven og politiregisterforskriften.

Politiattester kan bare brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon der det er nødvendig for de formål som listes opp i politiregisterloven § 37. Videre gir politiregisterloven anvisning på hvilke typer attest som kan brukes, jf. §§ 40 (ordinær politiattest) og 41 (uttømmende politiattest). Politiattest kan kun utstedes til den som har fått tilbud om eller er innstilt til en konkret stilling, virksomhet, aktivitet mv., jf. politiregisterforskriften § 36-1. Det er med andre ord ikke anledning til å kreve politiattest fremlagt av alle som søker på en stilling. Begjæring om utstedelse av politiattest må fremsettes av den personen politiattesten gjelder, jf. politiregisterloven § 44.

Politiregisterforskriften stiller krav til oppbevaring av politiattest hos mottakeren (arbeidsgiver ol.), blant annet at attesten skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende og ikke kan oppbevares utover det tidspunkt vedkommende slutter i stillingen som ga grunnlag for vandelskontroll, jf. politiregisterforskriften § 37-2.

Politiregisterloven regulerer ikke konsekvensen av at det foreligger en merknad på politiattesten. Det er derfor i utgangspunktet opp til mottakeren av attesten å vurdere om en anmerking medfører at personen ikke skal ansettes mv. I enkelte lover er det imidlertid angitt at enkelte anmerkninger medfører yrkesforbud, for eksempel opplæringsloven, barnehageloven og helsepersonelloven.

Politiregisterloven åpner ikke for utstedelse av ny politiattest til samme formål. Det er imidlertid åpnet for utlevering av nye eller oppdaterte opplysninger etter politiregisterloven § 43 (fornytt vandelskontroll). Bestemmelsen åpner for at mottakeren av attesten kan henvende seg til politiet

og be om nye eller oppdaterte opplysninger, for eksempel fordi det foreligger en mistanke om at den ansatte er involvert i en straffesak.

Det finnes mange hjemler til å innhente barneomsorgsattest i dag, både i politiregisterforskriften og i særlovgivningen. Nedenfor gis en oversikt over enkelte områder som er særlig relevante.

3.2 Hjemler til å kreve politiattest på andre områder

3.2.1 Helse- og omsorgstjenesten

Den som skal yte spesialisthelsetjenester og tannhelsetjenester til barn skal fremlegge barneomsorgsattest etter helsepersonelloven § 20 a første ledd. Dette omfatter blant annet psykologer, leger og tannleger. Det samme gjelder andre tjenesteytere det inngås avtale med, og ved melding om åpning, overtakelse og inntreden i privat virksomhet, jf. helsepersonelloven § 18. Tilsvarende gjelder for sommervikarer, ekstravakter, elever og studenter eller lignende. Helsepersonells medhjelper likestilles med helsepersonell. Plikten omfatter ikke personer som bare sporadisk yter slike tjenester og som i alminnelighet ikke vil være alene med barn, jf. helsepersonelloven § 20 a tredje ledd. Ved tolkning av unntaket skal det tas utgangspunkt i om personen ved utøvelsen av sitt arbeid kan komme i en situasjon med barnet slik at et seksuelt overgrep kan finne sted, jf. Ot.prp. nr. 86 (2005–2006) punkt 2.6.5.3.

Den som skal yte helse- og omsorgstjenester etter lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) skal fremlegge politiattest etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4. En politiattest etter denne bestemmelsen kan inneholde flere typer straffbare forhold enn en barneomsorgsattest. Den som fremlegger en politiattest etter § 5-4 skal derfor ikke fremlegge en barneomsorgsattest i tillegg.

3.2.2 Utdanningssektoren

Den som skal ansettes fast eller midlertidig i barnehager og skoler, skal legge frem barneomsorgsattest, jf. barnehageloven § 19, opplæringsloven § 10-9 samt lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot § 4-3. Det samme gjelder de som skal ansettes i kommunal musikk- og kulturskole, skolefritidsordning eller gi leksehjelp gjennom kommunens tilbud om leksehjelp i grunnskolen, eller i «skoleliknande aktivitetstilbod». Ved godkjenning av barnehager skal kommunen innhente politiattest fra eier av barnehagen, eier av barnehagens lokaler og familiemedlemmer hvis vedkommende har mulighet til å være i direkte kontakt med barna. Det kan kreves politiattest av enkelte andre personer på nærmere vilkår. Den som skal ansettes fast eller midlertidig på en folkehøyskole skal også fremlegge barneomsorgsattest, jf. lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler § 6.

Ved studier på universitets- og høyskoler der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, kreves det at studentene legger frem politiattest ved opptak til eller underveis i studiet, jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 4-9. Videre kan det kreves politiattest for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning i utdanninger som fører frem til yrker der det er gitt særlige regler om politiattest. Tilsvarende hjemmel finnes for studenter ved fagskoler, jf. lov 8. juni 2018 nr. 28 om fagskoler § 27. Kravet om politiattest ved opptak kommer i tillegg til krav som følger av særlovgivningen om å fremlegge politiattest ved ansettelse.

3.2.3 Tros- og livssynssamfunn

Tros- og livssynssamfunn kan kreve framlagt barneomsorgsattest av personer som skal ha omsorg for eller utføre oppgaver overfor mindreårige, jf. lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn § 20.

Tros- og livssynssamfunn som er å anse som en frivillig organisasjon, kan kreve framlagt barneomsorgsattest i henhold til politiregisterforskriften § 34-1.

3.2.4 Barne- og familieområdet

Barnevernsloven § 12-11 regulerer hvilke persongrupper innenfor barnevernet hvor det er krav til fremleggelse av politiattest. Dette omfatter blant annet personer som er ansatt eller utfører opp-

gaver for barnevernstjenesten. Det samme gjelder ansatte i institusjon, eller andre som utfører oppgaver for institusjonen, samt blant annet tillitspersoner, talspersoner, personer skal utøve tilsyn med barn i fosterhjem og personer hos statsforvalteren som fører tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner. Videre skal personer som ansettes eller utfører oppdrag for eller på vegne av Bufetat, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn legge frem barneomsorgsattest. Fosterforeldre omfattes av formålet i politiregisterloven § 37 nr. 5 og må fremlegge uttømmende og utvidet politiattest etter politiregisterloven § 41. Det vil si politiattest som viser alle strafferettslige reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret. Videre skal nemndledere i barneverns- og helsenemndene legge frem uttømmende politiattest som nevnt i politiregisterloven § 41 første ledd.

Den som blir oppnevnt til å føre tilsyn etter barneloven § 43 a om samvær med tilsyn av offentlig oppnevnt person, skal legge frem barneomsorgsattest.

Den som søker om å adoptere eller om forhåndssamtykke til å adoptere, skal legge fram uttømmende politiattest, se lov 16. juni 2017 nr. 48 om adopsjon § 5. Søkernesandel blir vurdert ved behandlingen av søknader om adopsjon.

3.2.5 Kultur, idrett og frivillig sektor

I politiregisterforskriften kapittel 34 er det på en rekke områder åpnet for å innhente barneomsorgsattest for personer som ansettes eller utfører oppgaver overfor mindreårige som deltar i ulike fritidsaktiviteter. Politiregisterforskriften § 34-1 omfatter alle frivillige organisasjoner, § 34-12 omfatter personer som skal ansettes i eller ha oppgaver for fritidsklubber eller i barne- og ungdomsleirer, § 34-13 omfatter personer som skal drive organisert treningsvirksomhet for mindreårige, mens § 34-16 omfatter personer som skal utføre oppgaver i offentlige eller private kulturinstitusjoner.

3.3 Personopplysningsloven

Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) stiller krav til behandling av personopplysninger, herunder også opplysninger omandel. Loven trådte i kraft 20. juli 2018 samtidig som EUs personvernforordning (GDPR) ble gjort til norsk rett, jf. personopplysningsloven § 1. Forordningen inneholder blant annet grunnleggende prinsipper og

vilkår for å behandle personopplysninger, rettigheter for enkeltpersoner og plikter for behandlingsansvarlige og databehandlere. Reglene om behandlingsgrunnlag følger av forordningens artikkel 6.

Behandling av opplysninger om straffedommer og overtredelser må ha et behandlingsgrunnlag etter forordningen artikkel 6 nr. 1, og er i utgangspunktet kun tillatt når det skjer under kontroll av offentlig myndighet, jf. artikkel 10. Behandling utenfor en offentlig myndighets kontroll kan imidlertid skje dersom det er tillatt i nasjonal rett. I forarbeidene til den nye personopplysningsloven er det antatt at behandlingen utføres «under en offentlig myndighets kontroll» dersom det er en offentlig myndighet som er behandlingsansvarlig. Se Prop. 56 LS (2017–2018) *Lov om behandling av personopplysninger* s. 49.

En hjemmel for å kunne kreve barneomsorgsattest vil gi behandlingsgrunnlag for å behandle opplysningene som fremkommer på attesten, også der mottaker ikke er en offentlig myndighet.

3.4 Grunnlovsværn og internasjonale konvensjoner

Det følger av lov 17. mai 1814 om Kongeriket Norges Grunnlov § 92 at Norge er forpliktet til å sikre og respektere menneskerettighetene slik de er nedfelt i Grunnloven og konvensjoner vi er bundet av. Det er særlig to konvensjoner som er relevant når det gjelder utforming av nye bestemmelser om barneomsorgsattest: De forente nasjoners internasjonale konvensjon 20. november 1989 om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) og Europarådets konvensjon 4. november 1950 om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (EMK). Begge konvensjonene er inkorporert i norsk rett gjennom lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) § 2. Ved motstrid skal barnekonvensjonen og EMK gå foran, jf. menneskerettsloven § 3.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet i henhold til Grunnloven § 104 tredje ledd. Dette omfatter rett til beskyttelse mot alvorlige integritetskrenkninger som vold, mishandling og seksuell utnyttelse. Videre følger det av barnekonvensjonen artikkel 19 at partene skal treffe egnede tiltak for å forebygge vold og overgrep mot mindreårige. Partene har også en plikt til å

beskytte barn mot alle former for seksuell utnyttelse og seksuelt misbruk, jf. barnekonvensjonen artikkel 34. Norge ratifiserte Europarådets konvensjon 25. oktober 2007 om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttelse og seksuelt misbruk (Lanzarote-konvensjonen) i 2018. Konvensjonen har blant annet som formål å forebygge og bekjempe seksuell utnyttelse og seksuelt misbruk av barn. Av artikkel 5 nr. 3 følger det at partene skal treffe nødvendige tiltak, ved lovgivning eller på annen måte, «for å sikre at vilkårene for å utøve yrker som innebærer jevnlig kontakt med barn, gjør det mulig å sikre at søkere til slike stillinger ikke er domfelt for seksuell utnyttelse eller seksuelt misbruk av barn».

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn i avveiningen mot andre interesser når avgjørelser treffes, jf. Grunnloven § 104 andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1. Dette omfatter både avgjørelser som direkte retter seg mot barn og handlinger hvor barn er mer indirekte berørt. Hensynet til barnets beste skal også være et grunnleggende tolkningsprinsipp, som gir preferanse for tolkningen som mest effektivt tjener barnets beste. Videre er hensynet til barnets beste en saksbehandlingsregel, slik at det ved avgjørelser som berører barn må komme frem at barnets interesser er identifisert og hvordan de er veiet mot andre hensyn.

Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 nr. 1 gir alle personer rett til respekt for privatlivet sitt. Ifølge Høyesterett har disse to bestemmelsene et sammenfallende innhold og Grunnloven skal tolkes i lys av EMK, se blant annet Rt-2015-93 avsnitt 57. Det følger av praksis fra Høyesterett at inngrep kan gjøres dersom begrensningen har hjemmel i lov, forfølger et legitimt formål og er nødvendig i et demokratisk samfunn, se HR-2017-2015-A avsnitt 46.

En lignende vurdering skal gjøres etter EMK artikkel 8 nr. 2. Inngrep i retten til privatliv kan gjøres dersom tre kumulative vilkår er oppfylt: For det første må det være hjemmel i lov. For det andre må inngrepet ivareta et legitimt formål. For det tredje må inngrepet være nødvendig i et demokratisk samfunn. Kravet til nødvendighet innebærer at inngrepet må være forholdsmessig og at individets interesser skal veies mot samfunnets. Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 angir rammer som må overholdes ved utformingen av et lovforslag.

4 Nye hjemler for innhenting av barneomsorgsattest

4.1 Familievernet

4.1.1 Gjeldende rett

Familievernet er en statlig spesialtjeneste som gir tilbud om behandling og rådgivning til familier som opplever vanskeligheter, konflikter eller kriser.

Familievernet skal blant annet gjennomføre obligatorisk mekling i saker etter barneloven og ekteskapsloven, og tilby rådgivning til familier som ønsker hjelp til å løse samlivs- og relasjonsproblemer. Ved både mekling og rådgivning kan de ansatte ha alenesamtaler med barn. På familievernkontor arbeider blant annet psykologer og sosionomer med videreutdanning i familierapi.

Det foreligger ikke hjemmel i dag til å kreve politiattest for personer som er ansatt ved et familievernkontor.

4.1.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslo at det innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontor som utfører oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige, og at hjemmelen plasseres i familievernkontorloven.

4.1.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgruppens forslag fikk bred støtte av høringsinstansene. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot forslaget om å innføre en hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte i familievernet. *Stiftelsen Kirkens Familievern* støttet forslaget og viste til at barn i flere sammenhenger, etter samråd med foreldrene, har alenesamtaler med ansatte i familievernet, og at barn i større grad enn før blir inkludert ved mekling.

4.1.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å innføre krav om barne-

omsorgsattest for ansatte i familievernet som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot forslaget.

I vurderingen av om det er ønskelig å gå videre med forslaget, legger departementet vekt på risikoen for at det kan skje vold eller overgrep mot mindreårige. Departementet legger til grunn at det er større risiko for at et overgrep kan skje dersom en person utfører oppgaver som gjør at han eller hun er alene med den mindreårige, og/eller det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem. Ansatte ved et familievernkontor kan ha alenesamtaler med mindreårige. De kan møte mindreårige som er i en sårbar situasjon, for eksempel i forbindelse med et samlivsbrudd mellom foreldrene, og det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem. Et forslag om å innføre krav om barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontor vil være til barnets beste, ettersom det kan forebygge overgrep. Dette er momenter som etter departementets vurdering tilsier at det bør innføres krav om barneomsorgsattest.

Innhenting av barneomsorgsattest vil også bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. På områder der det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste eller tilbyr en tjeneste overfor mindreårige, slik som for familievern tjenesten, mener departementet at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves barneomsorgsattest.

Det foreligger i dag hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for mange yrkesgrupper som har samtaler alene med barn, for eksempel psykologer og ansatte i barnevernet, se mer om dette i punkt 3.2. Sammenhengen i regelverket tilsier etter departementets vurdering at det også bør innføres krav om barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontor som har oppgaver som forutsetter et ansvars- eller tillitsforhold for mindreårige.

Det vil være enkelt å foreta en klar avgrensning av persongruppen som skal omfattes av en ny bestemmelse: bestemmelsen vil kun omfatte ansatte ved familievernkontor som har oppgaver

overfor mindreårige, ikke personer som for eksempel har administrative oppgaver e.l.

Politiets behandling av personopplysninger er et inngrep som ligger innenfor det Grunnloven artikkel 102 og EMK artikkel 8 nr. 1 skal beskytte. Som det fremgår av punkt 3.4. har disse to bestemmelsene sammenfallende innhold og Grunnloven § 102 skal tolkes i lys av EMK artikkel 8. Det må derfor vurderes om lovforslagene oppfyller vilkårene i EMK artikkel 8 nr. 2.

For det første er det et krav om at inngrepet har hjemmel i lov. Forslaget om å innføre kravet om barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontor er begrunnet i formålene som er nevnt i politiregisterloven § 37 nr. 4, det vil si å forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Videre vil den nye hjemmelen inntas i familievernkontorloven. Etter departementets vurdering vil derfor kravet om å innhente barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontor ha en klar lovhjemmel.

For det andre er det et krav om at inngrepet må ivareta et av de legitime formålene angitt i artikkel 8 nr. 2. Relevante formål er blant annet hensynet til «offentlig trygghet» og å «forebygge uorden og kriminalitet». Det kan etter departementets vurdering ikke være tvilsomt at politiets behandling av opplysninger som omfattes av politiregisterloven, oppfyller dette formålkravet.

For det tredje må inngrepet være nødvendig i et demokratisk samfunn. I det siste vilkåret ligger det også et krav til forholdsmessighet. Etter departementets vurdering vil inngrepet være til barnets beste og være egnet til å forebygge overgrep mot mindreårige. Selv om innhenting av politiattest i seg selv ikke er tilstrekkelig for å forebygge overgrep, vil det både kunne medføre at personer som har merknader på barneomsorgsattesten ikke søker på stillingen, samt at eventuelle merknader på attesten oppdages før ansettelser mv. Tiltaket vil dermed redusere risikoen for at en stilling i familievernet benyttes for å komme i posisjon til å være alene med barn. Departementet mener det ikke er andre tiltak som er mindre inngripende enn innhenting av politiattest, som kan ha den samme forebyggende effekten. Tiltaket vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, som er å forebygge overgrep mot mindreårige, og inngrepet anses derfor som forholdsmessig.

Departementet mener etter dette at forslaget oppfyller kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 til lovhjemmel, relevant formål

og nødvendighet. Det vises ellers til de vurderinger som er gjort i Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) *Om lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven)* s. 38 flg. og s. 143 og NOU 2003: 21 punkt 5.2.

4.2 Eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven

4.2.1 Gjeldende rett

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) oppnevner eksterne meklere som mekler i saker etter barneloven og ekteskapsloven, på tilsvarende måte som ansatte i familievernet, jf. punkt 4.1. Eksterne meklere kan for eksempel være psykologer og pedagoger, teologer, advokater eller sosionomer med videreutdanning i familierapi. Bufdir godkjenner de eksterne meklere ved å utstede en meklingsbevilling som er gyldig i et begrenset tidsrom. Det foreligger ikke hjemmel i dag til å kreve politiattest for eksterne meklere. Eksterne meklere oppnevnt av Bufdir supplerer familievernets ordinære tilbud om mekling i regi av familievernkontorene.

4.2.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslo at det innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for eksterne meklere og at hjemmelen plasseres i barneloven. Gruppen foreslo at Bufdir krever at de eksterne meklere fremlegger barneomsorgsattest før det utstedes meklingsbevilling, og at dette reguleres nærmere i meklingsforskriften. Gruppen foreslo derfor at det innføres en forskriftshjemmel som gir departementet adgang til å fastsette nærmere bestemmelser om innhenting av barneomsorgsattest for meklere for å få meklingsbevilling.

4.2.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgruppens forslag fikk bred støtte av høringsinstansene. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot forslaget om å innføre en hjemmel til å innhente barneomsorgsattest for eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven.

4.2.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å innføre krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere som mekler i saker etter barneloven og ekteskapsloven.

I vurderingen av om det er ønskelig å gå videre med forslaget, legger departementet vekt på tilsvarende momenter som i vurderingen av om det bør innføres krav om barneomsorgsattest for ansatte i familievernnet i punkt 4.1.4. Eksterne meklere utfører de samme oppgavene som meklere ved et familievernkontor og vil også kunne ha alenesamtaler med barn. De kan også møte mindreårige som er i en sårbar situasjon, for eksempel i forbindelse med et samlivsbrudd mellom foreldrene, og det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem. Tiltaket vil dermed redusere risikoen for at oppnevning som ekstern mekler benyttes for å komme i posisjon til å være alene med barn. Et forslag om å innføre krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere vil være til barnets beste, ettersom det kan forebygge overgrep. Dette er momenter som etter departementets vurdering tilsier at det innføres krav om politiattest.

Innhenting av barneomsorgsattest vil også bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. På områder der det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste overfor mindreårige, slik som for eksterne meklere som godkjennes av Bufdir, mener departementet at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves barneomsorgsattest.

Sammenhengen i regelverket tilsier at det også bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for eksterne meklere, jf. drøftelsen i punkt 4.1.4.

Den foreslåtte hjemmelen vil omfatte eksterne meklere som omfattes av forskrift 18. desember nr. 1478 om mekling etter ekteskapsloven og barneloven (meklingsforskriften) § 4. Det vil derfor være enkelt å foreta en klar avgrensning av persongruppen som skal omfattes av en ny bestemmelse. Hjemmelen omfatter ikke ansatte ved et familievernkontor, se punkt 4.1.4 der det foreslås å innføre hjemmel til å kreve politiattest for ansatte i familievernnet.

Ettersom meklingsbevilling utstedes for et begrenset tidsrom, vil det kunne innhentes politiattest når bevillingen skal fornyes.

Forslaget må også oppfylle kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 nr. 2. Forslaget om å innføre kravet om vandelskontroll for eksterne meklere er begrunnet i formålene som er nevnt i politiregisterloven § 37 nr. 4. Videre vil den nye hjemmelen inntas i barneloven. Etter departementets vurdering vil derfor kravet om å innhente barneomsorgsattest for eksterne meklere ha en klar lovhjemmel.

Etter departementets vurdering kan det heller ikke være tvilsomt at politiets behandling av opplysninger som omfattes av politiregisterloven § 37 nr. 4, oppfyller formålkravet til EMK artikkel 8.

Inngrepet vil være til barnets beste og være egnet til å forebygge overgrep mot mindreårige. Selv om innhenting av politiattest i seg selv ikke er tilstrekkelig for å forebygge overgrep, kan det medføre at personer som har merknader på barneomsorgsattesten ikke får utstedt meklingsbevilling. Departementet mener det ikke er andre tiltak som er mindre inngripende enn innhenting av politiattest, som kan ha den samme forebyggende effekten. Tiltaket vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, som er å forebygge overgrep mot mindreårige, og inngrepet anses derfor som forholdsmessig.

Departementets mener etter dette at forslaget oppfyller kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 til lovhjemmel, relevant formål, nødvendighet og forholdsmessighet. Det vises for øvrig til drøftelsen i punkt 4.1.4 vedrørende dette.

Departementet foreslår at hjemmelen til å kreve politiattest for eksterne meklere etter barneloven plasseres i barneloven § 53 a. Det følger av ekteskapsloven § 26 første ledd at bestemmelsene i barneloven § 52-54 gjelder tilsvarende. Henvisningen vil også omfatte den foreslåtte bestemmelsen som innfører krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere i barneloven § 53 a. Departementet har derfor vurdert om det var nødvendig med en tilsvarende bestemmelse i ekteskapsloven. Krav om fremleggelse av politiattest er et inngripende tiltak, og etter departementets vurdering er det derfor være en fordel at hjemmelen kommer tydelig frem også av ekteskapsloven. Departementet foreslår derfor at en tilsvarende bestemmelse tas inn i ekteskapsloven § 26.

Departementet foreslår at det gis hjemmel til å gi utfyllende bestemmelser om innhenting av politiattesten i meklingsforskriften. I meklingsforskriften § 4 i dag angis hvilke kvalifikasjonskrav som stilles til meklere. Det kan etter departementets vurdering være hensiktsmessig å henvise til lovens krav om innhenting av politiattest i den samme bestemmelsen. Forskriftshjemmelen skal ikke benyttes til å gi generelle saksbehandlingsregler om for eksempel utstedelse og oppbevaring av attest, som er regulert i politiregisterforskriften. Forskriftshjemmelen kan imidlertid benyttes dersom det er behov for å detaljregulere enkelte spørsmål eller avvike fra de alminnelige bestemmelsene.

4.3 Barneombudet

4.3.1 Gjeldende rett

Barneombudet skal fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår. Ombudets oppgaver er regulert i barneombudsloven. For å vurdere om barns rettigheter er tilstrekkelig ivarettatt, legger Barneombudet stor vekt på å høre hva barn og unge mener.

Ansatte ved Barneombudet kan komme i kontakt med flere tusen barn hvert år, og det kan oppstå situasjoner der de er alene med barn.

Det finnes ikke hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet i dag.

4.3.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslo at det innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet som er i kontakt med mindreårige, og at hjemmelen tas inn i barneombudsloven.

4.3.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgruppens forslag fikk bred støtte av høringsinstansene. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot forslaget om å innføre en hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet.

4.3.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å innføre krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet.

I vurderingen av om det er ønskelig å gå videre med forslaget, legger departementet vekt på tilsvarende momenter som i vurderingen av om det bør innføres krav om barneomsorgsattest for ansatte i familievernet i punkt 4.1.4. Ansatte ved Barneombudet kan komme i situasjoner der de er alene med barn. De kan også møte mindreårige som er i en sårbar situasjon, for eksempel mindreårige som bor på en barnevernsinstitusjon, og det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem. Et forslag om å innføre krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet vil være til barnets beste, ettersom det kan forebygge overgrep. Dette er momenter som etter departementets vurdering tilsier at det innføres krav om barneomsorgsattest.

Innhenting av barneomsorgsattest vil også bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. På områder der det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste overfor mindreårige, slik som Barneombudet, mener departementet at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves barneomsorgsattest. Tiltaket vil dermed redusere risikoen for at ansettelse ved Barneombudet benyttes for å komme i posisjon til å være alene med barn.

Sammenhengen i regelverket tilsier at det også bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet, jf. drøftelsen i punkt 4.1.4.

Den foreslåtte hjemmelen vil omfatte ansatte ved Barneombudet som har oppgaver overfor mindreårige. Det vil derfor være enkelt å foreta en klar avgrensning av persongruppen som skal omfattes av en ny bestemmelse. Hjemmelen omfatter ikke ansatte som har administrative oppgaver e.l.

Forslaget må også oppfylle kravene som følger av og Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 nr. 2. Forslaget om å innføre krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet er begrunnet i formålene som er nevnt i politiregisterloven § 37 nr. 4. Videre vil den nye hjemmelen inntas i barneombudsloven. Etter departementets vurdering vil derfor kravet om å innhente barneomsorgsattest ha en klar lovhjemmel.

Etter departementets vurdering kan det heller ikke være tvilsomt at politiets behandling av opplysninger som omfattes av politiregisterloven § 37 nr. 4, oppfyller formålkravet til EMK artikkel 8.

Inngrepet vil være til barnets beste og være egnet til å forebygge overgrep mot mindreårige. Selv om innhenting av barneomsorgsattest i seg selv ikke er tilstrekkelig for å forebygge overgrep, kan det medføre at personer som har merknader på attesten, ikke blir ansatt hos Barneombudet. Departementet mener det ikke er andre tiltak som er mindre inngripende enn innhenting av barneomsorgsattest, som kan ha den samme forebyggende effekten. Tiltaket vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, som er å forebygge overgrep mot mindreårige, og inngrepet anses derfor som forholdsmessig.

Departementets mener etter dette at forslaget oppfyller kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 til lovhjemmel, relevant formål, nødvendighet og forholdsmessighet. Det vises for øvrig til drøftelsen i punkt 4.1.4 vedrørende dette.

4.4 Sakkyndige i saker etter barnevernsloven og i foreldretvister etter barneloven

4.4.1 Gjeldende rett

For å sikre et godt og kvalifisert grunnlag for de beslutninger som skal tas i saker etter barnevernsloven og ved avgjørelser i domstolen i foreldretvistsaker etter barneloven, oppnevnes ofte sakkyndige med særlig fagkunnskap for å blant annet å vurdere barnets utviklingsnivå, fungering og omsorgsbehov, og skrive en rapport basert på dette. Sakkyndige kan også benyttes for å foreta personlighetsvurderinger, vurdere hvordan foreldrenes psykiske helse, rusmiddelavhengighet, evner, voldsutøvelse m.m. kan påvirke deres omsorgsevne og barnas omsorgsbehov.

Foreldretvistsaker etter barneloven kan blant annet omhandle bosted, flytting med barnet ut av landet, samvær og foreldreansvar. I slike saker kan domstolen oppnevne en sakkyndig i ulike roller som mekler, utreder eller veileder. Sakkyndige kan som nevnt over oppnevnes for å utrede saksforholdet, og skrive en rapport om dette til domstolen, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 3. En sakkyndig kan også oppnevnes til å delta under de saksforberedende møtene ved domstolen, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 1. Sakkyndige kan ellers oppnevnes for å mekle mellom partene, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 2 eller til å ha en samtale med barnet sammen med eller i stedet for dommeren, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 4. Sakkyndige kan også veilede foreldrene i forbindelse med utprøving av en midlertidig avtale, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 7. Det foreligger ikke hjemmel i dag til å innhente barneomsorgsattest for sakkyndige som oppnevnes i foreldretvistsaker etter barneloven.

Bruk av sakkyndige kan skje på forskjellige stadier i saker etter barnevernsloven. Den kommunale barnevernstjenesten kan engasjere en sakkyndig etter barnevernsloven § 2-2 fjerde ledd og etter barnevernsloven § 12-7. Barneverns- og helsenemnda (nemnda) kan oppnevne en sakkyndig etter barnevernsloven § 14-11 annet ledd bokstav e, for å innhente en sakkyndig utredning. Sakkyndige kan også oppnevnes av nemnda for å snakke med barnet ved høring av barn i nemnda, jf. barnevernsloven § 14-13. Sakkyndige kan også oppnevnes i saker som behandles med samtaleprosess, jf. barnevernsloven § 14-14 annet ledd. Ved rettslig overprøving av barnevernssaker i domstolen, kan retten oppnevne sakkyndig etter tvisteloven § 25-2 første ledd.

Som redegjort for i kap 3.2.4 skal de som ansettes i kommunens barnevernstjeneste legge frem barneomsorgsattest, jf. barnevernsloven § 12-11 første ledd. Også personer som skal «utføre oppgaver på vegne av» barnevernstjenesten, jf. barnevernsloven § 12-11 første ledd skal legge frem barneomsorgsattest. Det fremgår av retningslinjer om politiattest i henhold til barneloven, Q-34/2011, at kravet omfatter også andre som skal utføre arbeid på barnevernstjenestens vegne uten å være ansatt. Dette kan være selvstendige oppdragstakere som er leid inn for å utføre arbeid for barnevernstjenesten i en avgrenset periode. Barnevernstjenesten benytter som foran nevnt også i noen tilfeller eksterne sakkyndige til utredningsarbeid. Slike oppdragstakere omfattes av kravet til politiattest i den grad det arbeidet utføres på barnevernstjenestens vegne, som når disse skal utføre ordinære saksbehandlings- eller utredningsoppgaver. Det følger av barnevernsloven § 12-11 syvende ledd at en person som har anmerkning som gjelder straffebud som omfattes av barneomsorgsattest, ikke kan ha oppgaver overfor mindreårige. Utover i disse tilfellene foreligger det ikke hjemmel til å kreve politiattest for personer som oppnevnes som sakkyndig i barnevernssaker etter barnevernsloven.

De private partene (foreldrene) kan også engasjere egne sakkyndige, både i foreldretvistsaker og i barnevernssaker. Den som oppnevnes som sakkyndig kan ha alenesamtaler med og/eller observasjon av barnet i saken, avhengig av mandatet for oppdrag.

4.4.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslo at det innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for personer som oppnevnes som sakkyndig av det offentlige i barnevernssaker og saker for domstolene etter barneloven, og at hjemlene inntas i barnevernsloven og barneloven.

4.4.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgruppens forslag fikk bred støtte av høringsinstansene. *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)* mente forslaget også bør omfatte sakkyndige som engasjeres av private parter. *Barnesakkyndig kommisjon (BSK)* påpekte at det kan oppstå praktiske utfordringer ved innhenting av politiattest til offentlig oppnevnte sakkyndige, ettersom de kan ha mange ulike oppdragsgivere. *BSK* uttrykte bekymring for at

innhenting av politiattest vil forsinke sakene. BSK bad om at det vurderes hvordan politiattester kan innhentes og oppdateres under forutsetning av at det er flere ulike oppdragsgivere i løpet av ett år.

4.4.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å innføre krav om politiattest for personer som oppnevnes som sakkyndig av det offentlige i barnevernssaker og saker for domstolene etter barneloven.

I vurderingen av om det er ønskelig å gå videre med forslaget, legger departementet vekt på tilsvarende momenter som i vurderingen av om det bør innføres krav om politiattest for ansatte i familievernet i punkt 4.1.4. Ofte vil en forelder være sammen med barnet når den sakkyndige har samtaler med barnet, men sakkyndige kan også ha samtaler alene med barnet. De kan møte mindreårige som er i en sårbar situasjon, for eksempel i forbindelse med en tvist mellom foreldrene om samvær med barnet eller i en sak som gjelder spørsmål om barnevernet skal overta omsorgen for et barn. Det kan oppstå et tillitsforhold mellom den mindreårige og den sakkyndige. Et forslag om å innføre krav om barneomsorgsattest vil være til barnets beste, ettersom det kan gi barna bedre beskyttelse og kunne forebygge overgrep. Dette er momenter som etter departementets vurdering tilsier at det innføres krav om barneomsorgsattest fra sakkyndige.

Innhenting av barneomsorgsattest vil også bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. På områder der det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste overfor mindreårige, slik som ved oppnevning av sakkyndige, mener departementet at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves barneomsorgsattest.

Departementet har vurdert høringsinnspillet til *Bufdir* om at politiattest også bør innhentes når sakkyndige engasjeres av private parter, men går ikke videre med dette. Spørsmålet om sakkyndige som engasjeres av private parter skal fremlegge politiattest reiser flere prinsipielle og praktiske problemstillinger, blant annet om krav til personvern, oppbevaring etc. Departementet vil også påpeke at foreldre som har omsorgen for sitt barn har et ansvar for å ivareta barnets beste og barnets sikkerhet, enten dette er i møte med sakkyndige, barnevakter eller andre som foreldre lar barna være alene med. Departementet legger vekt på at det offentlige har et særskilt ansvar for

å beskytte barn der det offentlige selv står for oppnevningen av den sakkyndige.

Departementet har vurdert nærmere fremgangsmåte for innhenting av barneomsorgsattest for sakkyndige. Mange av de sakkyndige i saker etter barneloven og barnevernsloven har oppdrag for samme domstol, barnevernstjeneste eller barneverns- og helsenemnd. I slike tilfeller er det spørsmål om det skal kreves ny politiattest i forbindelse med hvert nytt oppdrag eller om det kun skal fremlegges for hver ny oppdragsgiver. En ordning med krav om barneomsorgsattest for hvert enkelt oppdrag vil gi barnet størst grad av beskyttelse, fordi den vil være mest oppdatert. Det kan imidlertid fremstå som omstendelig at sakkyndige skal legge frem ny attest for samme oppdragsgiver for hvert nye oppdrag. På sammenlignbare områder er det ikke krav om ny attest for hvert oppdrag. Eksempelvis vil det for oppdrag etter tolkeloven være tilstrekkelig å legge frem politiattest for hver oppdragsgiver én gang. En slik løsning vil også samsvare med hjemler som krever at barneomsorgsattest fremlegges før en ansettelse. Ved ansettelser er det heller ikke anledning til å kreve politiattesten oppdatert underveis med mindre vilkårene om fornyet politiattest i politiregisterloven § 43 er oppfylt. Departementet mener på denne bakgrunn at den beste løsningen vil være at politiattest skal kreves lagt frem for oppdragsgiver én gang.

Departementet er opptatt av at rekrutteringen av og tilgangen på sakkyndige ikke skal svekkes. Dårlig tilgang på sakkyndige kan få konsekvenser for kvaliteten på det sakkyndige arbeidet samt rettens avgjørelse i konkrete saker. I NOU 2017: 8 punkt 21.3 uttalte Særdomstolsutvalget at deknningen av sakkyndige opplevdes som forholdsvis grei i og rundt de største byene, mens tilgangen på andre steder, og for andre aktører, kunne være vanskeligere. Det pågår flere prosesser av betydning for rekrutteringen av og tilgangen på sakkyndige. Mandatet til BSK er nylig utvidet til også å omfatte å vurdere sakkyndigrapporter i foreldretvistsaker, og det pågår utviklingsarbeid knyttet til oversikten over sakkyndige og utdanningsprogrammet. Ettersom sakkyndige får sin godtgjøring basert på salærsatsen, har endringer i denne også betydning for tilgangen på sakkyndige. Fra 1. juli 2022 økte reisesalæret fra 50 % til 70% av vanlig salærsats, noe som kan bidra til rekrutteringen av sakkyndige.

Som vist til ovenfor, har det vært eller er på gang flere endringer som hver for seg og samlet kan påvirke tilgangen til sakkyndige. Selv om det vil bli noe merarbeid for sakkyndige ved å innføre

krav om barneomsorgsattest, samt for oppdrags-giver, så vil det etter departementets vurdering neppe i seg selv vanskeliggjøre tilgangen på sakkyndige. Det foreligger i dag krav om å legge frem barneomsorgsattest for yrkesutøvere i lignende situasjoner, eksempelvis psykologer og representanter for enslige mindreårige asyl-søkere. De eventuelle ulempene må avveies mot behovet for en bedre beskyttelse barn som ofte er i en sårbar situasjon. Etter departementets syn veier hensynet til å forebygge overgrep mot mindreårige klart tyngst.

Et sentralt spørsmål er om innføring av krav om politiattest for sakkyndige kan innebære en risiko for at behandlingen av sakene forsinkes. Av hensyn til barnet og saksavviklingen i domstolen og barneverns- og helsenemndene, er det viktig at saksbehandlingen ikke blir unødvendig forsinket. Ifølge Justis- og beredskapsdepartementet tar det normalt vesentlig kortere enn 14 dager å frem-skaffe en politiattest.

Når det gjelder oppnevning av sakkyndige i saker etter barneloven, vil domstolen som hoved-regel innkalle partene til et saksforberedende møte, og i forkant av dette holdes det ofte et plan-møte. I planmøtet vil typisk oppnevning av sakkyndig kunne tas opp, og om den sakkyndige skal snakke med barnet før det saksforberedende møtet. Det betyr at barneomsorgsattest vil måtte innhentes av domstolen på dette stadiet, og i alle fall før den sakkyndige snakker med barnet. Departementet kjenner ikke til hvor ofte den sakkyndige snakker med barnet alene før det saks-forberedende møtet. Tidsperspektivet mellom plan-møtet og det saksforberedende møtet vil variere. Ettersom innhenting av barneomsorgsattest kan skje elektronisk og normalt kan gjøres innen 14 dager, vil det etter departementets vurdering i de fleste saker være tid til å innhente politiattest før oppnevningen skjer. I tilfeller der oppnevningen haster, mener departementet at oppnevning kan skje før politiattest er innhentet. Dette er til-svarende regulert i utlendingsloven § 98 c andre ledd for representanter for enslige mindreårige asylsøkere.

I høringen har departementet vist til at det bør innføres krav om politiattest for sakkyndig som blir «oppnevnt av domstolen i saker etter barneloven». Departementet vil presisere at dette gjelder alle typer sakkyndigoppnevninger etter barneloven. Det kan oppnevnes sakkyndige både etter barneloven § 61 første ledd nr. 1, 3, 4 og 7, se omtale i punkt 4.4.1. I alle tilfeller er det mulig at den sakkyndige kan ha alenesamtaler og/eller observasjon av barnet, og formålet med

lovendringen vil derfor gjelde for alle disse situa-sjonene.

Når det gjelder oppnevning av sakkyndige i saker etter barnevernsloven, kan dette skje på ulike stadier i saken. Den kommunale barne-vernstjenesten kan engasjere en sakkyndig etter barnevernsloven § 2-2 eller etter barnevernsloven § 12-7. Det betyr at barneomsorgsattest må inn-hentes før den sakkyndige engasjeres, og i alle fall før den sakkyndige snakker med barnet. Barne-vern- og helsenemnda (nemnda) kan oppnevne en sakkyndig etter barnevernsloven § 14-11 andre ledd bokstav e, der det fremgår at nemndleder skal vurdere «behovet for ytterligere bevisførsel, herunder for sakkyndige utredninger». Det betyr at nemnda må innhente barneomsorgsattest fra den sakkyndige før oppnevning, og i alle fall før den sakkyndige snakker med barnet. Nemnda kan også oppnevne en sakkyndig for å snakke med barnet ved høring av barn i saker for nemnda jf. barnevernsloven § 14-13. Den sakkyndige vil ved høring av barn i saker for nemnda kunne ha alenesamtaler med barn. Det betyr at barne-omsorgsattest bør innhentes før den sakkyndige oppnevnes, og i alle fall før den sakkyndige snakker med barnet. Sakkyndige kan også oppnevnes for å bistå i samtaleprosess, jf. barnevernsloven § 14-14 annet ledd. Den sakkyndige vil i en samtale-prosess kunne ha alenesamtaler med barn. Det betyr at barneomsorgsattest bør innhentes før den sakkyndige oppnevnes, og i alle fall før den sakkyndige snakker med barnet. Ved rettslig overprøving av barnevernssaker i domstolen, kan retten oppnevne sakkyndig etter tvisteloven § 25-2 første ledd. Det betyr at barneomsorgsattest bør innhentes før den sakkyndige oppnevnes av dom-stolen, og i alle fall før den sakkyndige snakker med barnet. Ettersom innhenting av barne-omsorgsattest kan skje elektronisk og normalt kan gjøres innen 14 dager, vil det etter departe-mentets vurdering i de fleste saker være tid til å innhente politiattest før den sakkyndige opp-nevnes eller engasjeres.

Forslaget om å innføre krav om barneomsorgs-attest for personer som oppnevnes som sakkyndig i barnevernssaker og saker for domstolene etter barneloven, må også oppfylle kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 nr. 2. For-slaget om å innføre krav om barneomsorgsattest for sakkyndige er begrunnet i formålene som er nevnt i politiregisterloven § 37 nr. 4. Videre vil den nye hjemmelen inntas i barneloven og barne-vernsløven. Etter departementets vurdering vil derfor kravet om å innhente barneomsorgsattest ha en klar lovhjemmel.

Etter departementets vurdering kan det heller ikke være tvilsomt at politiets behandling av opplysninger som omfattes av politiregisterloven § 37 nr. 4, oppfyller formålskravet til EMK artikkel 8.

Inngrepet vil være til barnets beste og være egnet til å forebygge overgrep mot mindreårige. Departementet mener det ikke er andre tiltak som er mindre inngripende enn innhenting av politiattest, som kan ha den samme forebyggende effekten. Tiltaket vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, som er å forebygge overgrep mot mindreårige, og inngrepet anses derfor som forholdsmessig.

Departementet mener etter dette at forslaget oppfyller kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 til lovhjemmel, relevant formål, nødvendighet og forholdsmessighet. Det vises for øvrig til drøftelsen i punkt 4.1.4 vedrørende dette.

Det følger av barnevernsloven § 12-11 syvende ledd at en person som har anmerkning som gjelder straffebud som omfattes av barneomsorgsattest, ikke kan ha oppgaver overfor mindreårige. Dette gjelder alle som skal legge frem politiattest etter barnevernsloven. Som nevnt under kap. 2.1 gjelder dette anmerkninger som omfatter seksualforbrytelser mot barn og voksne, drap, narkotikaforbrytelser og grov volds- og ranskriminalitet.

I saker etter barneloven, foreligger det ikke en tilsvarende hjemmel som i barnevernsloven om at anmerkning på barneomsorgsattest medfører at en ikke kan ha oppgaver overfor mindreårige. Det er derfor i utgangspunktet opp til mottakeren av attesten å vurdere om en anmerkning medfører at personen ikke skal ansettes mv., se punkt 3.1. For lovforslagene som var på høring, herunder forslaget som gjelder sakkyndige i saker etter barneloven, var det ikke foreslått å særskilt regulere konsekvensene av anmerkninger på politiattesten. Dersom dette skal reguleres i barneloven, må det i så fall utredes og sendes på høring.

4.5 Representant for barnet

4.5.1 Gjeldende rett

Etter barneloven § 61 første ledd nr. 5 kan retten i særlige tilfeller oppnevne en advokat eller annen representant til å ta vare på interessene til barnet i forbindelse med søksmål etter loven. Oppnevning av en slik representant skal skje unntaksvis. Det følger av bestemmelsen at det kan være aktuelt hvor det er grunn til å tro at barnet er utsatt for vold eller på annet vis blir behandlet slik at den

fysiske eller psykiske helsen til barnet er utsatt for fare.

Den som er oppnevnt som representant for barnet kan ha samtaler alene med den mindreårige.

Det foreligger ikke hjemmel i dag til å kreve politiattest for personer som oppnevnes som representant for barnet i foreldretvistsaker etter barneloven.

4.5.2 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslo at det innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for personer som oppnevnes som representant for barnet i saker etter barneloven for domstolene.

4.5.3 Høringsinstansenes syn

Arbeidsgruppens forslag fikk bred støtte av høringsinstansene. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot forslaget om å innføre en hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for personer som oppnevnes som representant for barnet i saker etter barneloven for domstolene.

4.5.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å innføre hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for personer som oppnevnes som representant for barnet i saker etter barneloven for domstolene.

I vurderingen av om det er ønskelig å gå videre med forslaget, legger departementet vekt på tilsvarende momenter som i vurderingen av om det bør innføres krav om barneomsorgsattest for sakkyndige som oppnevnes i saker etter barnevernsloven og saker for domstolene etter barneloven, se punkt 4.4.4. På tilsvarende måte som sakkyndige, vil også representanter for barnet være alene med mindreårige. De kan møte mindreårige som er i en sårbar situasjon, for eksempel fordi det er grunn til å tro at barnet har vært utsatt for fysisk vold. Det kan oppstå et tillitsforhold mellom den mindreårige og representanten for barnet. Et forslag om å innføre krav om barneomsorgsattest vil være til barnets beste, ettersom det kan forebygge overgrep. Dette er momenter som etter departementets vurdering tilsier at det innføres krav om barneomsorgsattest.

Innhenting av barneomsorgsattest vil også bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. På områder der det

offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste overfor mindreårige, slik som oppnevningen av representant for barnet i saker for domstolene, mener departementet at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves barneomsorgsattest.

Når det gjelder hvor ofte det skal legges frem barneomsorgsattest, viser vi til tilsvarende vurdering som for sakkyndige, se punkt 4.4.4. Departementet foreslår at det også for representanter for barnet skal være tilstrekkelig at det legges frem barneomsorgsattest for hver oppdragsgiver én gang. I tilfeller der oppnevningen haster, mener departementet at oppnevning kan skje før politiattest er innhentet.

Forslaget må også oppfylle kravene som følger av og Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Forslaget om å innføre kravet om vandelskontroll for representant for barnet er begrunnet i formålene som er nevnt i politiregisterloven § 37 nr. 4. Videre vil den nye hjemmelen inntas i barneloven. Etter departementets vurdering vil derfor kravet om å innhente barneomsorgsattest ha en klar lov-hjemmel.

Etter departementets vurdering kan det heller ikke være tvilsomt at politiets behandling av opplysninger som omfattes av politiregisterloven § 37 nr. 4, oppfyller formålskravet til EMK artikkel 8.

Inngrepet vil være til barnets beste og være egnet til å forebygge overgrep mot mindreårige. Selv om innhenting av politiattest i seg selv ikke er tilstrekkelig for å forebygge overgrep, kan det medføre at personer som har merknader på barneomsorgsattesten ikke blir oppnevnt som representant for barnet. Departementet mener det ikke er andre tiltak som er mindre inngripende enn innhenting av politiattest, som kan ha den samme forebyggende effekten. Tiltaket vil etter departementets vurdering ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, som er å forebygge overgrep mot mindreårige, og inngrepet anses derfor som forholdsmessig.

Departementets mener etter dette at forslaget oppfyller kravene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 til lovhjemmel, relevant formål, nødvendighet og forholdsmessighet. Det vises for øvrig til omtalen i punkt 4.1.4.

5 Ikraftsetting og overgangsbestemmelser

Det følger av politiregisterforskriften § 36-1 at politiattest kun kan utstedes til person som har fått tilbud om eller er innstilt til en konkret stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon. Forslagene vil som følge av dette bare gjelde ved nyansettelser mv. Personer som allerede er ansatt, engasjert mv. vil ikke omfattes. Når det gjelder forslaget om å innføre krav om barneomsorgs-

attest for eksterne meklere, så skal attesten innhentes i forbindelse med utstedelse av meklingsbevilling. Ettersom meklingsbevillingen er utstedt for et begrenset tidsrom, innebærer forslaget at barneomsorgsattest innhentes når bevillingen fornyes. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser i forskrift.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene om å innføre krav om barneomsorgsattest vil gjelde ved nye ansettelser, oppnevnelser mv. Departementet har lagt til grunn at det offentliges kostnader med å utstede barneomsorgsattest er rundt 55 kroner per utstedt attest. Nedenfor følger et anslag over forslagenes merkostnader.

I Barneombudet jobber det om lag 20 personer. Departementet legger til grunn at det vil være et svært begrenset antall ansettelser årlig og at forslaget derfor vil ha minimale kostnader.

Bufdir anslår at det er om lag 50 terapeuter som ansettes i familievernnet hvert år. Innføring av krav om barneomsorgsattest for ansatte ved familievernnet anslås derfor til å koste om lag 2 750 kroner hvert år.

Når det gjelder eksterne meklere, opplyser Bufdir at det for tiden er om lag 60 eksterne meklere på landsbasis. På grunn av det lave antallet eksterne meklere, vil den årlige kostnaden ved å innføre krav om barneomsorgsattest i forbindelse med utstedelse av meklingsbevilling være minimal.

Departementet har ikke oversikt over det totale antallet sakkyndigoppdrag. Det er rundt 2500 saker etter barneloven i tingrettene årlig, og om lag 800–850 saker avgjøres årlig ved dom. Det antas at det oppnevnes sakkyndig i mange av sakene som går til hovedforhandling, men ikke i alle. I tillegg antas det at det oppnevnes sakkyndig i mange av sakene der det er saksforberedende møter, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 1. I barnevernssaker er anslaget basert på at det årlig er rundt 650 sakkyndigrapporter som fremlegges for Barnesakkyndig kommisjon. Flere av oppdragene i både foreldretvistsaker og barnevernssaker kan være mellom samme oppdragstaker og oppdragsgiver. Ettersom det foreslås at attest kun skal

fremlegges for nye oppdragsgivere, anslår departementet at det samlet sett vil være noen hundretalls barneomsorgsattester som må fremlegges årlig. Det vil være noen flere attester de første årene, men etter hvert vil mange sakkyndige ha levert politiattest til den aktuelle oppdragsgiver tidligere. Departementet legger derfor til grunn at den årlige kostanden ved å innføre krav om barneomsorgsattest for sakkyndige ikke vil være betydelig.

Det foreligger ikke statistikk over hvor ofte det utnevnes advokater eller representanter for barnet i saker etter barneloven, men bestemmelsen i barneloven § 61 første ledd nr. 5 er ment som en unntaksbestemmelse, der vilkåret er at det foreligger særlige grunner for oppnevning. På denne bakgrunn legger departementet til grunn at den årlige kostnaden ved å innføre krav om politiattest vil være minimal.

Samlet sett legger departementet til grunn at merkostnadene ved forslagene ikke vil være betydelige.

Forslagene om å innføre krav til politiattest kan også innebære merkostnader for arbeidsgiver, oppdragstaker e.l. i form av økt tidsbruk. Arbeidsgiver e.l. må vurdere attestens innhold og hvilke konsekvenser det skal ha dersom det foreligger merknader på politiattesten. Videre vil et krav om å fremlegge politiattest også innebære noe merarbeid for søkeren på en stilling eller et oppdrag. Søknad om politiattest kan imidlertid gjøres elektronisk og er ikke tidkrevende. Departementet mener på denne bakgrunn at forslagene ikke vil medføre en betydelig merkostnad hverken for arbeidsgiver e.l. eller søker. Merutgifter som følge av forslaget dekkes innenfor eksisterende budsjettammer.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene

7.1 Barneloven

Til ny § 53 a

Bestemmelsens *første ledd* innfører krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere som oppnevnes i saker etter barneloven. Politiattesten skal innhentes i forbindelse med utstedelse av meklingsbevillingen. Ettersom meklingsbevillingen har tidsbegrenset varighet, må det derfor innhentes politiattest når bevillingen skal fornyes. Den foreslåtte hjemmelen vil omfatte eksterne meklere som omfattes av meklingsforskriften § 4, herunder advokater, psykologer, prester mv. Hjemmelen skal forstås slik at den ikke omfatter ansatte ved et familievernkontor.

Det er i utgangspunktet opp til Bufdir som skal utstede meklingsbevillingen, å vurdere hvilke følger en merknad på barneomsorgsattesten skal ha, der det blant annet legges vekt på lovbruddets art. Departementet legger til grunn at det som et klart utgangspunkt ikke vil være aktuelt at en person som eksempelvis har anmerkninger for volds- eller seksuallovbrudd, skal få meklingsbevilling.

Bestemmelsens *andre ledd* gir departementet kompetanse til å fastsette nærmere bestemmelser om kravet til barneomsorgsattest i forskrift. Forskriftshjemmelen skal ikke benyttes til å gi generelle saksbehandlingsregler om for eksempel utstedelse og oppbevaring av attest, som er regulert i politiregisterforskriften. Forskriftshjemmelen kan imidlertid benyttes dersom det er behov for å detaljregulere enkelte spørsmål eller avvike fra de alminnelige bestemmelsene.

Se merknad til ekteskapsloven om innføring av en tilsvarende bestemmelse.

Til § 61

I *tredje ledd første punktum* innføres det for det første et krav om at sakkyndige som oppnevnes av domstolen i forbindelse med saker etter barneloven, skal fremlegge barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39. De som opp-

nevnes som sakkyndige kan ha ulik profesjonsbakgrunn, herunder psykologer og leger. Kravet gjelder for sakkyndige som oppnevnes etter barneloven § 61, og dermed for sakkyndige som skal delta i saksforberedende møter (nr. 1), for sakkyndig som skal foreta en sakkyndig utredning (nr. 3), for sakkyndig som skal bistå i samtale med barnet (nr. 4) eller for sakkyndig som skal veilede foreldrene ved utprøving av en midlertidig avtale (nr. 7). Bestemmelsen omfatter ikke tilfeller der en privat part, for eksempel foreldre, skal engasjere en sakkyndig.

For det andre innføres det i i tredje ledd *annet punktum* et krav om at det skal innhentes barneomsorgsattest dersom retten i særlige tilfeller oppnevner en representant for barnet, for eksempel en advokat eller en person barnet kjenner som skal ta vare på barnets interesser i forbindelse med søksmål etter barneloven, jf. barneloven § 61 første ledd nr. 5.

Bestemmelsen skal forstås slik at barneomsorgsattest for sakkyndig og representant for barnet kun skal innhentes én gang for samme oppdragsgiver. Sakkyndig og representant for barnet som oppnevnes etter at krav om barneomsorgsattest er trådt i kraft, må legge frem politiattest selv om de tidligere har hatt oppdrag for denne oppdragsgiveren.

Det fremgår av tredje ledd *tredje punktum* at dersom oppnevningen av sakkyndig eller representant for barnet haster, kan oppnevning skje før det er innhentet politiattest. Dette er ment som en snever unntaksregel.

Det er i utgangspunktet opp til retten som oppnevner en sakkyndig eller representant for barnet, å vurdere hvilke følger en merknad på barneomsorgsattesten skal ha, der det blant annet legges vekt på lovbruddets art. Departementet legger til grunn at det som et klart utgangspunkt ikke vil være aktuelt at en person som eksempelvis har anmerkninger for volds- eller seksuallovbrudd oppnevnes som sakkyndig eller representant for barnet.

7.2 Barneombudsloven

Til ny § 5 a

Bestemmelsens *første punktum* innfører krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet. Det fremgår av bestemmelsens *andre punktum* at dette kun gjelder ansatte som skal utføre oppgaver som forutsetter at de kan få et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Med ansatte menes både faste og midlertidig ansatte. Kravet vil gjelde alle fysiske personer som får tilbud om eller innstilles til stilling. Hjemmelen omfatter kun personer som skal ansettes i en stilling som forutsetter at de får et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Det er for eksempel ikke et krav om å innhente barneomsorgsattest for en person som skal ha administrative oppgaver og ikke omgås mindreårige.

Det er i utgangspunktet opp til den som skal ansette eller engasjere en person å vurdere hvilke følger en merknad på barneomsorgsattesten skal ha, der det blant annet legges vekt på lovbruddets art. Departementet legger til grunn at det som et klart utgangspunkt ikke vil være aktuelt at en person som eksempelvis har anmerkninger for volds- eller seksuallovbrudd ansettes hos Barneombudet.

7.3 Barnevernsloven

Til § 12-11

Bestemmelsen i *fjerde ledd første punktum* innfører et krav om at sakkyndig som oppnevnes av barneverns- og helsenemnda (nemnda) og av domstolen i saker etter barnevernsloven skal fremlegge barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Kravet omfatter sakkyndig som oppnevnes av nemnda etter § 14-11 annet ledd bokstav e, sakkyndig som oppnevnes av nemnda ved høring av barn etter § 14-13 første ledd annet punktum, og sakkyndig som oppnevnes av nemndleder i samtaleprosess etter § 14-14 annet ledd annet punktum. Kravet omfatter også sakkyndig som oppnevnes av domstolen etter tvisteloven § 25-2 første ledd i saker etter barnevernsloven. Sakkyndige som engasjeres av barnevernstjenesten er omfattet av kravet til politiattest etter barnevernsloven § 12-11 første ledd. Sakkyndige som barnevernstjenesten engasjerer anses å «utføre oppgaver på vegne av den», og er således omfattet av kravet om å fremlegge politiattest etter barnevernsloven § 12-11 første ledd. De som oppnevnes som sakkyndige kan ha ulik profesjonsbak-

grunn, herunder psykologer og leger. Bestemmelsen omfatter ikke tilfeller der en privat part, for eksempel foreldre, engasjerer en sakkyndig. Bestemmelsen skal forstås slik at politiattest for sakkyndig kun skal innhentes én gang for samme oppdragsgiver. Det følger av syvende ledd at person med anmerkning på slik politiattest ikke skal få utføre oppgaver for mindreårige.

Bestemmelsen i fjerde ledd første punktum viderefører kravet som i dag fremgår av § 12-11 fjerde ledd første punktum om at personer som oppnevnes som talsperson etter § 14-13, skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd.

Bestemmelsen i *femte ledd* viderefører kravet som i dag fremgår av § 12-11 fjerde ledd annet punktum om at personer som skal føre tilsyn med barn i barneverninstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre etter § 17-3 annet ledd, skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd.

7.4 Ekteskapsloven

Til § 26

Bestemmelsens *annet ledd første punktum* innfører krav om barneomsorgsattest for eksterne meklere som oppnevnes i saker etter ekteskapsloven. Politiattesten skal innhentes i forbindelse med utstedelse av meklingsbevillingen. Ettersom meklingsbevillingen har tidsbegrenset varighet, må det derfor innhentes politiattest når bevillingen skal fornyes. Den foreslåtte hjemmelen vil omfatte eksterne meklere som omfattes av meklingsforskriften § 4, herunder advokater, psykologer, prester mv. Hjemmelen omfatter ikke ansatte ved et familievernkontor, se merknad til familievernkontorloven som innfører en slik hjemmel.

Det er i utgangspunktet opp til Bufdir som skal utstede meklingsbevillingen, å vurdere hvilke følger en merknad på barneomsorgsattesten skal ha, der det blant annet legges vekt på lovbruddets art. Departementet legger til grunn at det som et klart utgangspunkt ikke vil være aktuelt at en person som eksempelvis har anmerkninger for volds- eller seksuallovbrudd, skal få meklingsbevilling.

Bestemmelsens *annet ledd andre punktum* gir departementet kompetanse til å fastsette nærmere bestemmelser om kravet til barneomsorgsattest i forskrift. Forskriftshjemmelen skal ikke benyttes til å gi generelle saksbehandlingsregler om for eksempel utstedelse og oppbevaring av attest, som er regulert i politiregisterforskriften. Forskriftshjemmelen kan imidlertid benyttes

dersom det er behov for å detaljregulere enkelte spørsmål eller avvike fra de alminnelige bestemmelsene.

Se merknad til barneloven om innføring av en tilsvarende bestemmelse.

7.5 Familievernkontorloven

Til ny § 2 a

Bestemmelsens *første punktum* innfører krav om barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontorer.

Det fremgår av bestemmelsens *andre punktum* at dette kun gjelder ansatte som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Dette omfatter terapeuter, meklere mv. Med ansatte menes både faste og midlertidig ansatte. Kravet vil gjelde alle fysiske personer som får tilbud om eller innstilles til stilling. Det fremgår av bestemmelsens andre punktum at dette kun gjelder ansatte som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller

ansvarsforhold overfor mindreårige. Det er for eksempel ikke krav om å innhente politiattest for en person som skal ha administrative oppgaver og ikke omgås mindreårige.

Det er i utgangspunktet opp til den som skal ansette eller engasjere en person å vurdere hvilke følger en merknad på barneomsorgsattesten skal ha, der det blant annet legges vekt på lovbruddets art. Departementet legger til grunn at det som et klart utgangspunkt ikke vil være aktuelt at en person som eksempelvis har anmerkninger for volds- eller seksuallovbrudd ansettes ved et familievernkontor.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

Ny § 53 a skal lyde:

§ 53 a Politiattest for meklaren

Den som skal godkjennast som meklar, skal leggje fram politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39.

Departementet kan i forskrift gje nærare reglar om kravet om politiattest.

§ 61 nytt tredje ledd skal lyde:

Sakkunnig som vert oppnemnd av domstolen etter denne paragrafen, skal leggje fram politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39. Det same gjeld advokatar eller andre som blir oppnemnde som representantar for barnet. Hastar oppnemninga, kan oppnemning skje før det er innhenta politiattest.

II

I lov 6. mars 1981 nr. 5 om barneombud skal ny § 5 a lyde:

§ 5 a (politiattest)

Den som skal ansettes i Barneombudet, skal fremlegge politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

III

I lov 18. juni 2021 nr. 97 lov om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 12-11 nytt fjerde ledd skal lyde:

Personer som skal oppnevnes som sakkyndig etter § 14-11 annet ledd bokstav e, § 14-13 eller § 14-14 annet ledd, eller som skal oppnevnes som

talsperson etter § 14-13, skal legge frem politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Tilsvarende gjelder for sakkyndig som domstolen oppnevner etter tvisteloven § 25-2 første ledd i saker etter denne loven.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

Personer som skal føre tilsyn med barn i barneverninstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre etter § 17-3 annet ledd, skal legge frem politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39 første ledd.

Nåværende femte til niende ledd blir nye sjetten til tiende ledd.

IV

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endring:

§ 26 nytt andre ledd skal lyde:

Den som skal godkjennes som mekler, skal legge frem politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om kravet om politiattest.

Nåværende andre til femte ledd blir nye tredje til sjetten ledd.

V

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal ny § 2 a lyde:

§ 2 a Politiattest

Den som skal ansettes ved et familievernkontor, skal fremlegge politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

VI

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i verk de ulike bestemmelsene til ulik tid.
2. Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

